

Simicifuga simplex 'Elstead'.

Schatten uit ENGELAND

deel 2

Nu z'n kwekerij veertig jaar bestaat, staat Hans Kramer vaker stil bij wat er allemaal is veranderd. Wie had ooit gedacht dat je tegenwoordig kunt kiezen uit 500 verschillende geraniums? En hoeveel nieuwe echinacea's zijn er niet? Toch is nieuw niet altijd beter. En veel 'oude' planten zijn onverslaanbaar ...

tekst en beeld HANS KRAMER

In het maartnummer schreef ik over mijn reis naar Engeland in 1981 en hoe belangrijk het was om contacten te leggen en planten te verzamelen. Tijdens die eerste reis bezocht ik, samen met mijn broer, zeven kwekerijen. Na een tussenstop in de beroemde Wisley Gardens stond 'Old Court Nursery' in de Malvern Hills op het programma. Nog steeds is deze kwekerij bekend om z'n astercollectie. Beroemde asters als *Aster novibelgii* 'Marie Ballard' dragen de naam van de stichter van de kwekerij. Maar we kwamen niet voor de asters, ik had mijn zinnen gezet op een bijzonder leverbloempje: *Hepatica x media* 'Ballardii'.

Tot onze verbijstering hing er een bordje met 'Closed' op het hek. De kwekerij leek verlaten. Net toen we weer weg wilden gaan kwam een oude man in een stofjas naar ons toe. Het bleek de bekende plantsman Percy Picton te zijn, maar dat wist ik toen nog niet. Hij vroeg of hij ons kon helpen. Ik zei dat ik voor de *Hepatica* kwam. Die was uitverkocht, maar hij had wel moederplanten en daarvan groef hij een paar neuzen op. Diezelfde plant hebben we nog steeds. Het is een legendarische kruising, die in 1917 op diezelfde kwekerij is ontstaan. Althans, dat is de Engelse versie van het verhaal. Volgens de Duitsers is de plant door de familie Ballard uit Duitsland gehaald en omgedoopt. Dat deden de Engelsen wel vaker. In 1914 doopten ze de Duitse *Aster amellus* 'Kaiser Wilhelm' om in 'King George'.

Peperduur

Om een doorsneeplant ga je niet kabbelen. *Hepatica x media* 'Ballardii' is een super-hepatica! De grote, diep hemelsblauwe bloemen kennen hun gelijke niet. Nog steeds is de plant lastig te krijgen. Eens in de paar jaar scheuren we de moederplanten en kunnen we er wat van aanbieden. Ik zag op internet dat hij

in Engeland wordt aangeboden voor £ 50,-. Lang konden we niet blijven, we hadden maar vijf dagen. Het volgende adres was Paul Christian, die nog steeds bekend is om zijn zeldzame bolgewassen. Ik had een paar knolletjes besteld van de toen uiterst gewilde rode *Corydalis solida* 'George Baker'. In mijn herinnering waren ze peperduur, zo'n £ 12,- per stuk. Jarenlang groeiden ze onder onze lindenbomen. Ze zaaiden zich goed uit, meestal in wat lichtere tinten. Later hebben we ze overal uitgeplant en nu staan er honderden, zo niet duizenden nakomelingen. Dit is zo'n plant die niets of niemand in de weg zit. Half maart komen ze als een razende boven de grond. Ze bloeien meteen, met baksteenrode bloemen. Zo'n tien knolletjes bij elkaar geven jaar na jaar een spectaculaire show. Vanaf eind april trekken de planten zich snel terug en zie je er niets meer van. Ideaal om onder allerlei vaste planten te zetten die juist rond die tijd boven de grond komen.

Stoomtrein

Het hoofddoel van de reis was de grootste en meest bekende kwekerij in die tijd: Blooms of Bressingham in Diss, Norfolk. Opgericht door de bekende Alan Bloom, die zo'n 170 plantintroducties op zijn naam ►

DE KEUZE VAN KRAMER

heeft staan. Daarvan zijn *Achillea* 'Moonshine', *Crococsmia* 'Lucifer' en *Astilbe* 'Sprite' misschien wel de bekendste. Het waren de hoogtijdagen van de kwekerij. Ze kweekten een gigantisch sortiment, niet alleen vaste planten, maar ook rotsplanten, heesters en coniferen. Ik had een flinke bestelling gedaan, niet alleen omdat ze een groot en bruikbaar sortiment hadden, als een van de weinige kwekerijen konden ze ook een gezondheidscertificaat verzorgen. We konden de bestelling op zondag ophalen, toevallig was het net hun jaarlijkse open dag. Toen we aan kwamen rijden geloofden we onze ogen niet. Er stonden honderden, misschien wel duizenden auto's geparkeerd. Terwijl we de kwekerij opliepen reed er een heuse stoom-smalspoortrein voorbij. Op de locomotief zat een man met lang, zilvergrijs haar: Alan Bloom. Stoomtreinen waren z'n tweede liefhebberij.

Mooiste *Nepeta*

De bestelling stond netjes klaar in de loods. De meeste planten waren opgegraven uit de vollegrond en omwikkeld met vochtige houtwol. De kwaliteit was ontzettend goed. Veel van die planten, onder andere de destijds in Nederland nog onbekende *Sanguisorba obtusa*, kweken we nog steeds. De dikke lampenpoetserachtige bloemaren geven een uniek, pluizig effect. Ook kweken we nog steeds *Nepeta* 'Blue Beauty', waarvan Alan Bloom in zijn boek schreef dat hij hem in de jaren 30 uit de VS meebracht. Later werd de naam 'Blue Beauty' als synoniem beschouwd voor de woekerende 'Souvenir d'André Chaudron'. Maar de plant die we destijds aanschafte is een stuk lager, slechts 35 centimeter, en woekert nauwelijks. Hij heeft een onwaarschijnlijk lange bloeitijd in een mooie kleur blauw. Na al die jaren is het nog steeds onze mooiste *Nepeta*. Grappig dat we een paar jaar later, in de beginjaren van de Hessenhof, op contract kweekten voor Blooms. Omdat deze *Nepeta* bij ons op het zand veel beter groeide dan daar op de zware klei, leverden we de planten weer terug.

Smokkelklaar

Met een volle auto én het broodnodige gezondheidscertificaat op zak arriveerden we aan het eind van de dag bij de kwekerij van Beth Chatto om onze bestelling op te halen. Toen was het nog een kleine kwekerij en Beth hielp ons persoonlijk om nog wat extra planten uit te zoeken. Onder andere *Cimicifuga simplex* 'Elstead', die fenomenaal stond te bloeien in de tuin. Bruinbladige zilverkaarsen waren er toen nog niet. Dit was er eentje met heel donkergroen blad en - heel bijzonder - roze knoppen. Helaas is het nog altijd een zeldzame plant, maar het blijft een van de mooiste zilverkaarsen. Ook deze zit nog steeds bij ons in het sortiment. We namen er ook nog de onverwoestbare *Cardamine trifolia* bij. Jammer genoeg hadden we weinig tijd want de veerboot in Harwich vertrok die avond en de planten moesten nog 'smokkelbestendig'

worden gemaakt. We deden iets wat veel kwekers bekend in de oren zal klinken: met één gezondheidscertificaat van één levering kon je een hele zending van andere kwekerijen onzichtbaar maken. We klopten alle planten van de andere kwekerijen uit de pot en wikkelden ze in de met houtwol omhulde planten van Blooms. De meeste knipten we terug, zo zag je er niets meer van. Bij inklaring in Hoek van Holland vond de douanen het al lang best toen ze zagen hoeveel die in hun ogen onooglijke plantjes hadden gekost. Ik had mijn laatste cent eraan uitgegeven. Bij thuiskomst verklaarde mijn vader me voor gek, maar ik heb er nooit spijt van gehad.

Inspectie

Na deze eerste reis zijn we ontelbare keren het Kanaal overgestoken. Niet alleen om planten te verzamelen, maar ook om ze te verkopen. Zo hebben we tot 2019 op de Plant Fair in Great Dixter gestaan. Helaas is dit door Brexit te ingewikkeld geworden. En zo zijn we weer terug bij veertig jaar geleden, want na een lange periode van onbeperkt in- en uitvoeren, heb je nu opnieuw zo'n certificaat nodig. Ik wilde onlangs bij dezelfde Paul Christian bolletjes bestellen en zag op zijn website dat alleen het certificaat al £ 25,- kost + £ 250,- per uur voor het inspecteren van de planten. Misschien is planten meenemen uit Engeland wel verder weg dan ooit.

Anderzijds hebben we in al die jaren zoveel mooie herinneringen en vriendschappen opgebouwd dat we ons niet laten weerhouden het land te bezoeken. En wat zaad, stekjes of zelfs een paar planten ... die stoppen we wel weg. Het land is en blijft een inspiratie voor iedereen die met ons vak bezig is. ♦

Foto: Maayke de Ridder

HANS KRAMER

Hans Kramer is kweker. Op zijn kwekerij De Hessenhof in het Gelderse Ede vind je een grote keuze aan biologisch geteelde vaste planten, die hij samen met zijn vrouw Miranda opkweekt en vermeerderd.

Hans is een pleitbezorger van sterke, botanische soorten, die je ook in de natuur kunt aantreffen en die in de tuin jarenlang meegaan. Meer info: www.hessenhof.nl.

1 *Hepatica x media* 'Ballardii'.
2 *Corydalis solida* 'George Baker'.
3 *Nepeta* 'Blue Beauty'.